

Ireneusz Celary

Współpraca katechezy szkolnej z rodziną i parafią

Nauczyciel i Szkoła 3-4 (20-21), 239-249

2003

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Współpraca katechezy szkolnej z rodziną i parafią

Po zakończeniu Soboru Watykańskiego II w licznych dyskusjach teologicznych podejmowano problemy dotyczące życia chrześcijańskiego w kontekście współczesnych warunków, jak odniesienie wiary do polityki, ewangelizacji do kultury czy problem tożsamości chrześcijańskiej. Pojawiła się potrzeba określenia misji wychowawczej Kościoła oraz roli chrześcijan w procesie odnowy życia społecznego w nowych warunkach świata pluralistycznego i zsekularyzowanego.

Postulat nowej ewangelizacji wyraża dzisiaj pilną potrzebę wcielenia Chrystusowej Prawdy i Życia w nową rzeczywistość kulturową, będącą efektem cywilizacyjnych przeobrażeń. To zbawcze zadanie, które dokonuje się w Kościele, prowadzi właśnie do odkrycia na nowo podstawowych środowisk przekazu wiary. Chodzi bowiem o to, by orędzie Ewangelii miało szansę dotarcia do szerokich warstw społecznych. W wielu dzisiaj miejscach należy dążyć do uaktywnienia świadectwa apostołskiegoludzi świeckich, gdyż ich postawa w życiu rodzinnym, w środowisku szkolnym, zawodowym czy parafialnym, może przyczynić się do rozpowszechnienia się misji Chrystusa i Kościoła we współczesnym świecie¹.

Czynnikami życia religijnego, któremu duszpasterstwo powinno nadawać charakter wychowawczy, jest także katecheza². Katecheza szkolna może w tym względzie stanowić przedłużenie i dopełnienie chrześcijańskiego wychowania w rodzinie i parafii. Ważną jest jednak sprawą, by rodzice i parafia współdziałały z katechezą szkolną, wspierając ją. Z drugiej zaś strony nie mniej ważnym czynnikiem będzie utrzymywanie więzi z rodzicami i z parafią i szersze z nimi współdziałanie ze strony prowadzących katechezę³.

Dotychczasowe problemy katechezy szkolnej sugerują więc potrzebę traktowania jej jako posługi organicznie związanej z całą misją Kościoła. Celem bowiem katechezy jest możliwie pełne przygotowanie członków do zbawczego spotkania z Bogiem. Wszystko to ma stać się pomocą w kreowaniu jej jako narzędzia posługi

---

¹ por. L. Karrer, *Die Stunde der Laien*, Freiburg im Breisgau 1999, s. 327-328.

² zob. J. Szpet, *Dydaktyka katechezy*, Poznań 1999; B. Twardzicki, *Katechetyka formalna w służbie wiary*, Przemysł 2001.

³ por. F. Woronowski, *Współczesna pedagogia duszpasterstwo-apostołska*, STBĐL(1991)nr 9, s. 152.

słowa Bożego, środka do autentycznej odnowy duszpasterstwa i struktur parafii⁴ oraz jako narzędzia wychowawczego oddziaływania.

1. Wychowawczy charakter katechezy szkolnej

Jakkolwiek rodzice są pierwszymi i głównymi wychowawcami swych dzieci (zob. DWCH 3)⁵, zaś ich „*prawo-obowiązek*” jest w tym zakresie „(...) *pierwotny i ma pierwszeństwo w stosunku do zadań wychowawczych innych osób*” (FC 36)⁶, to pośród środowisk, które wspierają i uzupełniają to podstawowe prawo rodziny, szkoła ma wartość i wagę zasadniczą (por. kan. 796). Tak więc zgodnie ze swoją misją szkoła winna starannie kultywować intelektualne, twórcze i estetyczne zdolności człowieka, jego wolę i uczuciowość, wspierać poczucie wartości, sprzyjać powstawaniu postaw i mądrych zachowań, zapoznawać go ze spuścizną kultury odziedziczoną po poprzednich pokoleniach, przygotować do życia zawodowego i wzbudzać u uczniów, o odmiennych charakterach i pochodzących z różnych środowisk, ducha koleżeństwa, który przygotowuje do wzajemnego zrozumienia (por. FC 5).

Szkoła powołana jest więc do nauczania i wychowania⁷. Wychowanie zaś to nic innego jak kształtowanie ludzkiej natury, której fundamentalnym elementem jest umiejętność dokonywania wyborów, odróżniania dobra od zła, zdolność do prawidłowych sądów i ukształtowany system wartości. Szkoła powinna podjąć to zadanie w stosunku do wszystkich uczniów, co więcej w sposób fachowy, dający nie tylko dobry przykład, ale także niezbędną wiedzę. Staje ona jednak często przed poważnym problemem. Przychodzą rodzice niewierzący i mający swój własny system wartości, odmienny od chrześcijańskiego, i proszą szkołę o pomoc w wychowaniu swoich dzieci według takiego modelu wartości, w którym nie ma miejsca dla Boga. Przychodzą także rodzice wierzący i szkoła powinna im również pomóc w wychowaniu dzieci. Szkoła, która chce w sposób poważny spełniać rolę

⁴ por. Z. Narecki, *Duszpasterstwo zwyczajne w parafii a urzeczywistnianie Kościoła*, Lublin 2001, s. 218.

⁵ „Gravissimum Educationis”. Deklaracja o wychowaniu chrześcijańskim (DWCH).

⁶ „Familiaris Consortio”. Adhortacja Apostolska Ojca Świętego Jana Pawła II (FC).

⁷ por. Jan Paweł II, „Nauczyciel religii w polskiej szkole”. Przemówienie wygłoszone w katedrze wrocławskiej podczas spotkania z katechetami, nauczycielami i uczniami, Wrocław, 6 czerwca 1991, [w:] *Nauczyciel wychowawcą i świadkiem*, Biblioteka pedagoga nr 3, Zielona Góra 1993, s. 42.

⁸ Parafia jest inspiratorką i krzewicielką katechezy (por. CT 67), koordynuje ona wysiłki katechetyczne wielu wspólnot i ruchów działających w jej ramach, a także nauczanie religii w szkołach znajdujących się na jej terytorium. Dla dalszych wywodów ważnym wydaje się tutaj rozróżnienie, że katecheza odbywa się w parafii, a nauka religii w szkole. W ten sposób przedstawiają to zagadnienie liczne dokumenty kościelne (zob. DOK 73:257). Inicjacyjna funkcja katechezy znajduje swe urzeczywistnienie przede wszystkim w parafii, ale szkoła jest także miejscem postugi duszpasterskiej Kościoła (przypis autora).

placówki dydaktyczno - wychowawczej, będzie szukała sprzymierzeńców w swoim działaniu. I przynajmniej w przypadku katolików powinna się zwrócić do Kościoła⁹. Stąd więc lekcja religii w szkole to znak, że szkoła odnalazła w Kościele swego sprzymierzeńca w wychowaniu swoich dzieci⁹.

W latach dziewięćdziesiątych wraz z przeniesieniem nauki religii do szkoły pojawiła się w Polsce nowa sytuacja¹⁰, która stworzyła większą szansę objęcia misją ewangelizacyjną zarówno uczniów, jak i samych nauczycieli i wychowawców. Misja przekazu wiary w szkole jest na ogół dobrze spełniana. Niekiedy jednak napotyka ona na trudności spowodowane często nieprzychylną postawą niektórych nauczycieli i rodziców, a nieraz spowodowana jest także brakami w duchowości samych katechetów¹¹.

Odzyskanie prawa do nauczania religii w szkole jest wielkim darem i wielkim zadaniem. Wprawdzie nie oznacza to, że nauka religii w szkole rozwiązuje już wszystkie problemy, że ma pełne możliwości rozwoju. Papież Jan Paweł II przypomina jednak, że: „*Wszyscy wierzący mają prawo do katechezy, wszyscy pastarze mają obowiązek tej potrzebie zaradzić*”(CT 64)¹² oraz że: „*(...)obok rodziny i w łączności z nią szkoła stwarza katechezie możliwości nie do pogardzenia. W tych krajach, gdzie istnieje możliwość prowadzenia wychowania w wierze na terenie samej szkoły, Kościół ma obowiązek uczynić w tej sprawie wszystko, co tylko może*”(CT 69).

Nauka religii w szkole, jako miejscu jej realizacji, nie powinna więc być dzisiaj stawiana jako problem do dyskusji, ale jako rzeczywistość. Problemem jest: co należy czynić, aby była ona owocna. Lekcja religii w szkole stawia więc przed wszystkimi uczącymi zadanie ustawicznej formacji, to znaczy ciągłej pracy nad sobą, prowadzonej równoległe z pracą nad udoskonaleniem sprawności metodycznej i szukaniem coraz to doskonalszych środków jej przekazu.

W warstwie teologiczno - religijnej jawi się istotna dla katechezy szkolnej strona treściowa. Rozbudowanie w katechezie elementu interpretacyjnego i egzystencjalno - wspólnotowego winno ochronić ją przed - zaprzeczającymi jej główne przeznaczenie, którym jest skierowane do człowieka orędzie słowa Bożego - niebezpieczeństwami naturalizmu lub sekularyzmu.

Oznacza to, że musi ona być ukierunkowującym z wolna całe życie wychowanek spotkaniem, które poruszy ich do głębi oraz przeobrazi. Nie może to być tylko powierzchowne, lecz od podstaw kształtujące i angażujące w sprawy wiary i Ko-

⁹ por. L. Ślipek, *Parafia jakiej pragnę*, Warszawa 2001, s. 135-136.

¹⁰ zob. Konkordat, art. 14. 2-4

¹¹ por. *Szkoła i uniwersytet w życiu Kościoła i narodu*, [w:] II Polski Synod Plenarny(1991 - 1999), Poznań 2001, nr 38, s. 55.

¹² „Catechesi Tradendae”. Adhortacja Apostolska o katechizacji w naszych czasach Jana Pawła II(CT).

ścioła pełne spotkanie z Bogiem w Jezusie Chrystusie czyli takie, które jednocześnie w wymiarze wspólnotowym czyli poziomym ogarnie całą grupę katechetyczną a w dalszej konsekwencji społeczność parafialną oraz - w wymiarze werbalnym poprzez modlitwę, liturgię i życie sakramentalne, uzupełni zasadniczo treści tego pierwszego (zob. OIK 46)¹³.

Jak widać - u podstaw wszelkiej katechezy, m. in. szkolnej, leży znana instytucja zwana katechumenatem. Ku niej to powinny zmierzać wszystkie wysiłki duszpasterskie, ponieważ w niej odnaleźć można optymalny model przekazu słowa Bożego. Mając na względzie ten „złoty środek” stajemy przed pytaniem dotyczącym dróg jego realizacji. Odpowiedzi szukać należy w określeniu głównych zadań oraz realizacyjnych warunków, które ta katecheza zawiera.

Jednym z najważniejszych zadań wychowawczych, przed którym stoi współczesna katecheza szkolna, jest troska o zaakcentowanie jej chrystologicznego aspektu, który ma przekonać słuchaczy do tego, że tylko poznanie Chrystusa i zaufanie Mu¹⁴ jako naszemu Zbawicielowi zagwarantuje konsekwentne pójście za Nim (por. CT 20). Zadanie to ma doprowadzić uczestników katechezy do wiary dojrzałej, osobistej, opartej na jedynym centrum, a jest nim Osoba Jezusa Chrystusa, ukrzyżowanego i zmartwychwstałego, źródło naszej siły i nadziei¹⁵.

Współczesny katecheta, pełniąc posługę katechetyczną wobec słuchaczy, powinien być także nauczycielem, wychowawcą i świadkiem. Żąda się zatem, aby katecheci nie byli dziś uczącymi ile zaświadczającymi o tym, co chcą młodym przekazać¹⁶. Katecheta, realizując posługę katechetyczną, winien być zawsze sługą Słowa, które głosi; uczniem Chrystusa, którego nade wszystko miłuje i synem Kościoła, który powierza mu posługę wiary¹⁷.

Katecheza ze swej natury wiąże się także z liturgią i życiem sakramentalnym. Dzięki tej więzi można przedstawiać ją w symbolach i przeżyciach. Stąd wypływa aktualność postulatów uczynienia z niej formy katechumenatu wówczas, jeśli podąży się według określonych katechetyczno - pedagogicznych reguł oraz zróżnicowanych praw¹⁸. Znajomość i przeżywanie liturgii stanie się wtedy u wiernych zewnętrznym rytmem, jeśli nie znajdzie pogłębienia w katechezie. Uwidacznia się więc

¹³ „Directorium Catecheticum Generale”, Ogólna Instrukcja Katechetyczna(OIK); por. J. Charytański, Katecheza posługą Słowa w Kościele, RTK(1978)z. 6, s. 5-25; M. Majewski, Katechetyczna myśl Kościoła w świetle „Instrumentum Laboris”, Sem 1978, s. 64 - 84.

¹⁴ zob. D. Emeis, Der Religionsunterricht als Lernort des Glaubens, KB(1987)nr 112, s. 5-6.

¹⁵ por. J. Charytański, Przebieg i dokumenty Synodu Biskupów 1977, [w:] Katecheza po Soborze Watykańskim II w świetle dokumentów Kościoła, t. II, red. W. Kubik, Warszawa 1985, s. 22.

¹⁶ por. J. Charytański, Katecheza a doświadczenie religijne, AK(1978)nr 419, s. 386-405; H. Łuczak, O personalno-diałoiczny przekaz w katechezie, Sem 1979, s. 77-93.

¹⁷ por. H. Łuczak, Katecheza młodzieży w Polsce, Kraków 1988, s. 166.

¹⁸ por. J. Tarnowski, Wychowawczy aspekt katechezy, AK(1978)nr 71, s. 179 - 196.

wychowawczy związek katechezy z liturgią i życiem sakramentalnym, który pierwoszródnie formuje wiernych oraz rozwija wiele duszpastersko - apostołskich dzieł¹⁹.

2. Rodzina fundamentalnym miejscem autentycznej wspólnotowości

Kościół zawsze przypominał rodzicom o ich fundamentalnym prawie i obowiązku do chrześcijańskiego wychowania swoich dzieci²⁰. Do istoty tego wychowania należy oczywiście wychowanie w wierze. Nie chodzi jedynie o świadectwo życia chrześcijańskiego, ale jak stwierdza Jan Paweł II w *Catechesi tradendae*, należy dążyć do dalszej pogłębionej formacji w sposób metodyczny (CT 68).

Środowisko rodzinne jest miejscem niezastąpionym w dziele przekazu wiary, ponieważ właśnie w nim dziecko przeżywa najdłuższy czas dzieciństwa²¹. Stąd rodzi się potrzeba „(...)wzrastania w wierze przez swoje często milczące, ale wytrwałe świadectwo życia chrześcijańskiego, prowadzonego według Ewangelii wśród codziennych zajęć” (CT 68). Rodzinę można więc określić jako podstawowe środowisko, w którym rodzice otrzymali przywilieg i zadanie ewangelizowania swoich dzieci (por. KKK 2225)²². Można ją określić za KKK, jako „(...)pierwszą szkołę życia chrześcijańskiego i szkołę bogatszego człowieczeństwa” (KKK 1657), gdzie od dzieciństwa można się nauczyć wartości moralnych, zacząć czcić Boga i dobrze używać wolności (por. KKK 2207).

Sobór Watykański II określa zadania wychowania chrześcijańskiego jako „(...)stopniowe wprowadzanie ochrzczonych w tajemnicę zbawienia, tak, aby z każdym dniem stawali się świadomi otrzymanego daru wiary” (DWCH 2). Tak pojmowana postęga wychowania w rodzinie „(...)staje się drogą wiary i jakby inicjacją chrześcijańską oraz szkołą naśladowania Chrystusa” (FC 39).

Rodzina chrześcijańska jest środowiskiem najbardziej właściwym do wychowania do życia w wierze, ponieważ jest ona wspólnotą życia i miłości, i jako Kościół domowy stanowi część Kościoła Chrystusowego. W ramach nowej ewangelizacji chodzi o to, aby każda rodzina chrześcijańska stawała się środowiskiem, które otwiera się na spotkanie Ewangelii.

¹⁹ por. *Catechesi*, [w:] F. Courth, *Lexikon des Apostolats. Stichworte verantworteten Glaubens*, dz. cyt., s. 161

²⁰ zob. M. Heitger, *Christliche Erziehung - Hoffnung für diese Welt*, [w:] *Brennpunkt Familie. Lebensinn - Lebenshoffnung - Lebensfreude*, nr 26, Wien 1984, s. 5-15.

²¹ por. *Familie*, [w:] F. Courth, *Lexikon des Apostolats. Stichworte verantworteten Glaubens*, Limburg 1995, s. 97-99.

²² *Katechizm Kościoła Katolickiego*(KKK).

Kościół, pełniąc zleconą mu przez Chrystusa posługę słowa, powinien szczególnie mocno uwrażliwiać małżonków katolickich na to, że życie małżeńskie i rodzinne opromienione Ewangelią, jest formą realizacji powołania chrześcijańskiego. Stąd, jak czytamy w tekstach II Synodu Plenarnego, w Polsce ważnym zadaniem jest .. (...) *uświadamiać rodzicom, że katecheza i formacja parafialna uzupełniają formację dokonującą się w domu rodzinnym*"²³. Katecheza ta jest zatem zadaniem i powinnością rodziców. Oni odpowiadają przed Bogiem za jej owocność. W tym zadaniu mogą liczyć na szczególne zrozumienie i pomoc ze strony Kościoła, który szanując autonomię rodziny, wspiera ją w wysiłkach katechetycznych. Istotną rzeczą jest, że katecheza ta jest bardziej świadectwem, które uczy okazjonalnie w sposób stały i codzienny (por. DOK 255)²⁴.

Termin „*katecheza rodzinna*” jest często zawężany jedynie do prób realizowania katechezy w środowisku rodzinnym lub, w odróżnieniu od katechezy w rodzinie, ograniczany do współpracy rodziców z katechezą szkolną i parafialną. Obecnie rozumienie katechezy rodzinnej jest jednak znacznie szersze i pełniejsze²⁵.

Z nauki Vaticanum II, Synodu Biskupów z 1977 i 1980 oraz Adhortacji Apostolskiej Jana Pawła II *Catechesi tradendae* z 1979 roku i *Familiaris consortio*, wypływają interesujące wypowiedzi charakteryzujące rodzinę chrześcijańską jako środowisko katechetycznego przepowiadania słowa Bożego. Ponieważ wszyscy członkowie Kościoła stanowią wspólnotę Ludu Bożego, który z natury swojej jest misyjny (por. RM 26 nn.)²⁶, stąd każdy wierzący posyłany jest na mocy sakramentów do głoszenia Dobrej Nowiny o Jezusie zmartwychwstałym.

Dlatego też każda wspólnota kościelna, zwłaszcza rodzina, stanowi środowisko realizacji potrójnej misji Chrystusa, m.in. katechetycznej. Obok parafialnych i szkolnych środowisk wychowawczych, ona właśnie - jako naturalna wspólnota życia i miłości, a zarazem religijno-kościelna struktura - bezwzględnie wychowuje swoich członków w wierze. Nie chodzi jedynie o świadectwo życia chrześcijańskiego, ale trzeba iść dalej, pisze Papież: „(...) *rodzice chrześcijańscy niech starają się w życiu rodzinnym podejmować i prowadzić dalej formację, otrzymaną skądinąd w sposób metodyczny*”(CT 68). To oznacza, w dosłownym tego słowa znaczeniu, że rodzice są pierwszymi katechetami dla swoich dzieci (por. DOK 255). Z tej też racji działalność katechetyczna w rodzinie ma swój bardzo szczególny charakter, niczym w żaden sposób nie zastąpiony (por. CT 68).

²³ Powołanie do życia w małżeństwie i rodzinie, [w:] II Synod Plenarny (1991 - 1999), dz. cyt., nr 36, s. 41.

²⁴ Dyrektorium ogólne o katechizacji (DOK).

²⁵ zob. E. Osewska, *Katecheza rodzinna*, [w:] *Słownik małżeństwa i rodziny*, Warszawa-Lomianki 1991, s. 186-187.

²⁶ „*Redemptoris Missio*”. Encyklika Jana Pawła II o stałej aktualności posłania misyjnego (RM).

3. Wspólnota parafialna właściwym miejscem katechizacji

Parafia, w której Lud Boży, zamieszkały na określonym administracyjnie terenie, rozwija swoją wiarę przez wspólną modlitwę i przyjmowanie sakramentów, powinna być także miejscem, w którym objawia się wspólnota wiary i miłości ochrzczonych, co prowadzi do zjednoczenia wszystkich wiernych w ciele Chrystusa, którym jest Kościół (por. 1 Kor 10, 16nn.)²⁷. W ten sposób zadanie parafii, w odniesieniu do przekazu wiary, polega na tym, aby była ona miejscem jednoczącym różne środowiska (wspólnoty, rodziny, duszpasterstwa, nauczanie religii w szkole, ruchy apostołskie, itp.) przez wspólną liturgię, a szczególnie przez zgromadzenie eucharystyczne, które podejmuje drogę wiary, wskazaną przez Chrystusa zmartwychwstałego (por. Mt 28, 19-20). Wspólnota parafialna, będąc również właściwym środowiskiem katechizacji, powinna skupiać wszystkie inne miejsca katechetyczne. Pełni ona wtedy rolę integrującą różne ugrupowania, które mają być „*wszczepione w organizm Kościoła*”(CT 67).

Jak da się to zauważyć, nauczanie religii w parafii różni się pod wieloma względami od nauczania religii w szkole. Nie chodzi jednak o to, aby przeciwstawić sobie te dwa środowiska przekazu wiary i wychowania, ale by dostrzegać ich komplementarność²⁸. Szkolne nauczanie religii i katecheza w parafii oddziałuje w różnym terenie (szkoła i wspólnota chrześcijańska), inni są odbiorcy katechezy (uczniowie i wierzący), odmienny jest także przedmiot nauczania (refleksyjne spotkanie nad fenomenem religii i dojrzwienie w wierze)²⁹. Toteż, wspólnota parafialna, ze względu na swój nadprzyrodzony charakter, staje się najdoskonalszym podłożem dla różnorodnych wspólnot, które działają w ramach Kościoła.

Dokumenty katechetyczne Kościoła pojmują katechezę jako jedną z form posługi głoszenia słowa w Kościele. Katecheza jest więc działaniem eklezjalnym, a Kościół zaś jest prawdziwym i rzeczywistym podmiotem katechezy³⁰. Przepowiadanie katechetyczne jest także ważną częścią misji ewangelizacyjnej, będąc pierwszorzędnym środkiem nauczania i rozwijania wiary (por. CT 18). Jego celem jest stałe pogłębianie wiary i procesu nawrócenia, przygotowanie do godnego przyjęcia sakramentów oraz stałe nawoływanie do życia zgodnego z Ewangelią, do dzieł miłości, pobożności i apostołstwa (por. KL 9)³¹.

Katecheza jest tą formą działalności kościelnej³², „*(...)która prowadzi zarów-*

²⁷ por. W. Zauner, Kirche als Zeichen und Ort der Hoffnung, [w:] Brennpunkt Familie. Lebenssinn - Lebenshoffnung - Lebensfreude, dz. cyt., s. 16-25.

²⁸ por. A. Ruf, Der Religionsunterricht als Lernort des Glaubens, [w:] Lernorte des Glaubens in Gemeinde und Schule, Freiburg 1989, s. 42-43.

²⁹ por. E. Alberich, La catechese dans l'Eglise, Paris 1986, s. 232.

³⁰ por. Jan Paweł II, Wierzę w Boga Ojca Stworzyciela, Watykan 1987, s. 13-14.

³¹ „Sacrosanctum Concilium”. Konstytucja o liturgii świętej(KL).

³² por. Bóg w przedszkolu i szkole, red. Z. Marck, Kraków 2000, s. 216 - 217.

no wspólnotę, jak i poszczególnych wiernych do osiągnięcia dojrzałości w wierze" (OIK 21). Wiara ma dojrzewać dzięki katechezie (por. OIK 36). Również nauczanie Kościoła w Polsce podkreśla, że katechizacja, obok zdobywania wiedzy religijnej, jest uczeniem się prawidłowego rozwiązywania własnych problemów życiowych, a także nabywaniem umiejętności życia we wspólnocie ludzi. Katechizacja ma kształtować pogląd na świat i wytyczać drogi postępowania zgodnie z nauką Chrystusa.

Według *Catechesi tradendae* kerygmat ewangeliczny jest pojmowany stopniowo coraz głębiej dzięki katechezie i wyjaśniany wykładem wymagającym także rozumowania i w ten sposób doprowadza on do praktyki życia chrześcijańskiego. Prawdy wiary, które w katechezie są pogłębiane, nie bledną przez lepsze ich poznanie w katechezie, lecz przeciwnie, bardziej pobudzają i mają większe znaczenie dla życia (por. CT 25).

Evangelii nuntiandi podkreśla zaś, że ewangelizacja bardzo często wymaga, aby dostarczyć wiernym umocnienia, zwłaszcza za pomocą katechezy (por. EN 54). Ogólna Instrukcja Katechetyczna wskazuje na różnorodność form, jakie mogą być wykorzystane zależnie od okoliczności i rozmaitych potrzeb Kościoła. „*W krajach od dawna chrześcijańskich katecheza przybiera często formę kształcenia religijnego dzieci i młodzieży. Można tu spotkać także różne formy katechumenatu dla tych, którzy zostali wprowadzeni do chrześcijaństwa, a nie otrzymali koniecznego wtajemniczenia chrześcijańskiego*" (OIK 19).

Posługa katechetyczna „*(...) zmierza do tego, by u ludzi wiara oświecona nauką stawała się żywą, wyraźną i czynną*" (DB 14)³³. Dokumenty soborowe stwierdzają ponadto, że katechizacja ma być otoczona specjalną troską biskupów (por. DB 14), a jej głoszenie jest podstawowym obowiązkiem prezbiterów (por. DK 4)³⁴ oraz katechistów (por. DM 17)³⁵. Katechizacja ma opierać się na Piśmie Świętym, tradycji, liturgii i żywym Magisterium Kościoła, ma być przystosowana do wieku i specyfiki słuchaczy oraz warunków życia (por. DB 14).

Jan Paweł II wielokrotnie podkreślał, że katechizacja jest jednym z najważniejszych zadań Kościoła (por. CT 1)³⁶. Katechizacja „*(...) jest związana z całym życiem Kościoła. Od niej (...) zależy nie tylko rozprzestrzenianie się Kościoła w świecie i jego wzrost liczbowy, ale jeszcze bardziej jego rozwój wewnętrzny i jego zgodność z planem Bożym*" (CT 13).

Na wielką rolę katechizacji w duszpasterstwie polskim zwraca także uwagę Dyrektorium Apostolstwa Świeckich polskiego Episkopatu (por. DAS 13,24,36)³⁷.

³³ „Christus Dominus”. Dekret o pasterskich zadaniach biskupów (DB).

³⁴ „Presbyterorum ordinis”. Dekret o posłudze i życiu kapłanów (DK).

³⁵ „Ad gentes divinitus”. Dekret o działalności misyjnej Kościoła (DM).

³⁶ zob. Jan Paweł II, Przemówienia - homilic. Polska 2VI 1979-10VI 1979, Kraków 1979, s. 42.

³⁷ Dyrektorium Apostolstwa Świeckich (DAS).

Także posoborowe prawodawstwo synodalne w Polsce przyznaje katechizacji czołowe miejsce wśród różnych działań duszpasterskich³⁸.

Adhortacja Apostolska *Catechesi tradendae* stwierdza: „(...)kto przez wiarę związał się z Chrystusem i stara się umocnić tę wiarę przez katechezę, ten powinien żyć we wspólnocie z tymi, którzy idą tą samą drogą”(CT 24). Albowiem „(...)wspólnota parafialna, jako zajmująca szczególne miejsce, powinna pozostać krzewicielką i inspiratorką katechezy” (CT 67). Parafia „(...)powinna pozostać pierwszoplanowym miejscem katechizacji” (CT 67), gdzie świeccy wszystkich środowisk i grup mogą się jednoczyć dla ożywienia działalności katechetycznej.

Wspomniana wyżej Adhortacja mówi też, że każda wspólnota kościelna ma podwójne zadanie do spełnienia w dziedzinie katechezy: „(...)zadbać o nauczanie swych członków i przyjmując ich, zapewniając im takie warunki, by mogli żyć jak najpełniej tym, czego się nauczyli” (CT 24). Na parafię spada więc obowiązek czuwania, by formacja religijna miała wypróbowaną jakość i by różne ugrupowania były wszczepione w organizm Kościoła (por. CT 67). Katecheza może stać się bezowocna, jeśli wspólnota wierzących nie przyjmie katechumena na jakimś etapie nauczania katechetycznego do swego grona (por. CT 24).

4. Zakończenie

Spojrzenie na dzisiejszy świat ukazuje, że jednym z najboleśniejszych zjawisk naszych czasów jest obojętność religijna, której przyczynami są: niewiedza, negatywny wpływ mass mediów, konsumizm, hedonizm, słabe panowanie nad własnymi instynktami i zły przykład innych osób. Konsekwencjami wypływającymi z tej obojętności religijnej są: zaniedbywanie obowiązków religijnych, zapomnienie o Bogu, negacja roli religii w życiu publicznym i niekiedy także w życiu prywatnym, i brak zainteresowania sprawami duchowymi³⁹.

Przypomniane wyżej prawdy wykazują, że działalność wychowawcza Kościoła nabiera dziś szczególnie istotnego znaczenia. Ma on dzisiaj wypełniać swój obowiązek wychowawczy wszystkimi odpowiednio dobranymi środkami i przy pomocy wszystkich swych członków, mogących brać udział w wychowaniu. A więc także przez katechezę szkolną, rodzinną i parafialną.

Działalność katechetyczna, związana ze środowiskiem szkolnym, dostarcza bowiem uczniom katolickim możliwości robienia postępów w formacji duchowej przy

³⁸ zob. Synod diecezji wrocławskiej, cz. III, nr 17-34, s. 77-90; Synod diecezji poznańskiej, nr 393-357, s. 108-129; Synod diecezji krakowskiej, Katechizacja, nr 1, s. 212-215.

³⁹ por. F. Arinze, Rok święty: prowokacją ku pokonaniu podziałów i obojętności, [w:] Jezus Chrystus jedyny Zbawiciel świata, wczoraj, dziś i na wieki, Katowice 1996, s. 99-100.

pomocy nauczania religijnego (por. CT 69). Obecność Chrystusa w katechezie szkolnej powinna więc być szczególnie przeżywana. „*Jezus - czytamy w Encyklice Jana Pawła II *Evangelium vitae - jest jedyną Ewangelią; nie możemy mówić, ani świadczyć o niczym innym. Właśnie głoszenie Jezusa, jest głoszeniem życia (...)*” (EV 80). Tym doskonalsza więc będzie katecheza, im pełniej ukaże Chrystusa jako wzór do naśladowania i doprowadzi do doskonalszego poddania się Jemu. Im bardziej katecheza zrozumie, że to Jezus naucza i że „*(...)moja nauka, nie jest moja, ale Tego, który Mnie posłał*” (J 14,24), im bardziej katecheza odniesie te słowa do swego postępowania, tym doskonalsza dokona się jej funkcja wychowawcza.*

Rodzice otrzymali od Boga posłannictwo, by stać się dla swych dzieci pierwszymi i najważniejszymi wychowawcami, ponosząc za to pełną odpowiedzialność. Ścisłym obowiązkiem rodziców jest więc zapewnić dzieciom nie tylko zachowanie życia i ochronę ich zdrowia, ale także troskliwe wychowanie religijno - moralne (por. KDK 48)⁴⁰. Zamierzenia te osiąga się szczególnie w odpowiedzialnej rodzinie, w której rodzice przyświecają swoim dzieciom dobrym przykładem, pielęgnują modlitwę rodzinną i tradycje liturgiczne oraz dbają o formację religijną swych dzieci poprzez katechezę rodzinną. Tak pojmowana posługa wychowania w rodzinie „*(...)staje się drogą wiary i jakby inicjacją chrześcijańską oraz szkołą naśladowania Chrystusa*” (FC 39).

Parafia, o czym nie wolno zapominać, jest główną inspiratorką katechezy (por. CT 67). Koordynuje ona wysiłki katechetyczne wielu wspólnot i ruchów działających w jej ramach, a także religii w szkołach znajdujących się na jej terytorium. Stanowi ona też odpowiednią przestrzeń wspólnotową do tego, by realizowana w niej posługa słowa była równocześnie nauczaniem, wychowaniem i żywym doświadczeniem.

Współczesne zaś wspólnoty chrześcijańskie mogą, a nawet powinny, kształtować się wokół szkoły jako miejsca szczególnej obecności i aktywności człowieka. Aktywność ta, wychowawców i wychowanków, powinna się wyrażać poprzez szczególnie dialog wychowawczy, kształtujący człowieczeństwo i wiarę dzisiejszego człowieka.

---

⁴⁰ „*Gaudium et spes*”. Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym(KDK).

Summary

Catechesis, in order to realize its function of waking and leading towards a mature faith, should take care of finding "places", in which it could penetrate into life and stimulate a dialogue between people.

The teaching of religion at school is performed within the scheme of the evangelising and catechetical mission of the Holy Church. The point is a formal religious teaching on one hand, and teaching how to think within the Gospel categories on the other. The religious teaching also has an influence on religious upbringing. The school catechesis can this way be a continuation and a complement to the Christian upbringing in the family and in the parish. However, it is important for the parents and the parish to cooperate with the school catechesis (with the catechist), supporting it.

On the other hand, it would be nonetheless important for the catechists to maintain the bond as well as a broader cooperation with the parents and the parish.

Therefore, the Holy Church demands the right to upbringing in faith in public and catholic schools. As a result of a growing secularisation, in many countries Christianity has since been limited to the private sphere. In that situation, a need to find new places of contact with the man has emerged. The main point today is to activate the basic environments (the family, the school, the parish) of transmitting the faith, Christian teaching and upbringing.